

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра теорії та методики фізичної культури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ Н. І. Василькова
28 серпня 2017 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методика науково-дослідної роботи у вищому навчальному закладі

Ступінь магістра

Галузь знань 01 Освіта

014 Середня освіта

Код та найменування спеціальності

014.11 Середня освіта (Фізична культура)

Предметна спеціалізація

Факультет фізичної культури та спорту

Миколаїв – 2017

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Рожков Ігор Миколайович, професор кафедри теорії та методики фізичної культури

Програму схвалено на засіданні кафедри теорії та методики фізичної культури
Протокол від «22» червня 2017 року № 13

Завідувач кафедри теорії та методики фізичної культури _____ (Литвиненко О. М.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією факультету фізичної культури та спорту

Протокол від «27» червня 2017 року № 11

Голова навчально-методичної комісії _____ (Литвиненко О. М.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від «28» серпня 2017 року № 12

Голова навчально-методичної комісії університету _____ (Василькова Н. І.)

© _____, 2017

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Методика науково-дослідної роботи у вищому навчальному закладі» для магістрантів галузі знань 01 Освіта, спеціальності 014 Середня освіта, 014.11 Середня освіта (Фізична культура).

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Методика науково-дослідної роботи у вищому навчальному закладі» є організаційні, методологічні та методичні засади проведення наукових досліджень.

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна узагальнює знання і практичний досвід, набуті студентами при підготовці курсових робіт, різноманітних публікацій, виступів на наукових конференціях. Дисципліна вивчається перед проведенням переддипломної практики, на початку написання студентами випускових робіт.

Програма навчальної дисципліни «Методика науково-дослідної роботи у вищому навчальному закладі» складається з таких кредитів:

1. Наука як продуктивна сила суспільства.
2. Правові засади науково-дослідної роботи.
3. Організаційні основи наукових досліджень.
4. Психологічно-інтелектуальне підґрунтя наукових досліджень.
5. Методологія науково-дослідної роботи у вищому навчальному закладі.
6. Методика наукової творчості.
7. Інформаційна база наукових досліджень.
8. Зміст і етапи науково-дослідної роботи.
9. Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження.
10. Оформлення та впровадження результатів наукового дослідження.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** вивчення навчальної дисципліни «Методика науково-дослідної роботи у вищому навчальному закладі» забезпечити магістрантів теоретичними знаннями про стан сучасної науки, розуміння процесу наукової діяльності, оволодіння методологічними та методичними основами наукового дослідження для формування в них наукового світогляду при професійній діяльності в сфері «Фізична культура й спорт».

1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Методика науково-дослідної роботи у вищому навчальному закладі» є:

- засвоєння теоретичних основ методики та організації науково-дослідницької діяльності;
- підвищення рівня методологічної культури;
- формування наукового світогляду фахівців;
- вироблення вмінь критичного аналізу наукової інформації та її оцінювання, вмінь полемізувати, аргументуючи та обстоюючи власні думки;

- формування вміння висвітлювати результати дослідницьких пошуків у магістерській роботі, а також узагальнювати результати науково-дослідної роботи;

- опанування основами методології, технології та організації науково-дослідницької діяльності;

- засвоєння, розуміння і відтворення наукової термінології.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

Загально-предметні компетенції (ЗК) :

здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу, здатність

- здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу, здатність вдосконалювати й розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень;
- аналізувати розвиток науки в системі цивілізаційного розвитку; мати уявлення про типи наукової раціональності;
- застосовувати системний підхід до сприйняття розвитку науки (ЗК-1);
- здатність до самостійного освоєння й використання нових методів дослідження, до освоєння нових сфер професійної діяльності (ЗК-5);
- здатність самостійно здобувати й використовувати, у тому числі за допомогою інформаційних технологій, нові знання й уміння, безпосередньо не пов'язані зі сферою професійної діяльності (ЗК-7).

Фахові компетенції (ПК):

- здатність керувати дослідницькою роботою (ПК-7);
- здатність виконувати наукові дослідження й використати їхні результати з метою підвищення ефективності тренувального процесу (ПК-16);
- здатність розробляти плани, програми й методики проведення досліджень в області фізичної культури й спорту, самостійно здійснювати наукове дослідження (ПК-21);
- готовність використовувати індивідуальні креативні здібності для самостійного рішення дослідницьких завдань (ПК-22);
- виявляти сучасні практичні й наукові проблеми, застосовувати сучасні технології й новації в сфері фізичної культури й спорту (ПК-23);
- здатність використовувати методики й технології із суміжних областей знань під час проведення науково-дослідної роботи в сфері фізичної культури й спорту (ПК-24);
- здатність інтерпретувати результати власних наукових досліджень і виявляти їхню практичну значимість (ПК-25).

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

Знати:

- сучасний стан і основні тенденції розвитку освіти і науки;
- сучасні парадигми в області науки;
- теоретичні основи організації науково-дослідної діяльності в сфері фізичної культури та спорту;

- рівні, форми та методи здійснення наукових досліджень в сфері фізичної культури та спорту;
- сутність, специфічні особливості, рівні та засоби методології наукової творчості та форми її організації.

Уміти:

- адаптувати сучасні досягнення науки й наукомістких технологій до освітнього процесу;
- здійснювати вибір теми та методику дослідження, вивчати джерельну базу дослідження;
- орієнтуватись у структурі наукового дослідження, технології впровадження його результатів, а також основних вимогах до оформлення наукового дослідження та критеріях рецензування та оприлюднення результатів наукового дослідження;
- вирішувати завдання щодо виконання наукових досліджень і використання їх результатів з метою підвищення ефективності процесу в області фізичної культури й спортивного тренування.

Володіти:

- способами осмислення й критичного аналізу наукової інформації;
- навичками вдосконалювання й розвитку свого наукового потенціалу;
- науковими знаннями в області фізичної культури й спортивного тренування.

На вивчення навчальної дисципліни «Методика науково-дослідної роботи у вищому навчальному закладі» відводиться 300 годин (10 кредитів за ECTS).

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Кредит 1. Наука як продуктивна сила суспільства

Тема 1. Історія науки і техніки

Основні періоди розвитку науки і техніки. Знання і технологічні можливості доцивілізаційного розвитку людства. Рівень технічного і технологічного розвитку в стародавніх цивілізаціях. Наукова і технічна культура античності. Науково-технічні знання середньовічної Європи епохи Відродження і Нового часу. Наукова революція: етапи, структура, герої, результати. Механічна картина світу і класична наука. Електродинамічна картина світу. Становлення «некласичної науки». Постнекласична наука. Особливості науки і техніки доби глобалізації. Внесок українських вчених у розвиток науки.

Тема 2. Наука як специфічна сфера людської діяльності

Сутність науки і наукової діяльності. Наука як соціальний інститут. Наукознавство та його основні розділи. Основні категорії науки. Наукове пізнання. Знання. Наукова ідея. Гіпотеза. Закон. Теорія. Наукова концепція. Парадигма. Методологія. Класифікація наук. Специфіка наукової діяльності. Поняття знання та його функції. Поняття і особливості наукового пізнання.

Пізнання як єдність чуттєвого, раціонального, інтуїтивного і морального моментів. Суб'єкт і об'єкт наукового пізнання. Форма акумуляції наукового знання. Істина та її критерії. Взаємозв'язок науки і практики. Наукове дослідження як форма розвитку науки. Загальна схема наукових досліджень. Категоріально-понятійний апарат наукового дослідження.

Кредит 2. Правові засади науково-дослідної роботи

Тема 1. Правові засади науково-дослідної роботи.

Нормативно-правові акти з питань науково-дослідної діяльності. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність». Закон України «Про наукову і науково-технічну експертизу». Правові основи функціонування наукових установ. Правові основи функціонування наукових установ. Правовий статус суб'єктів наукової діяльності. Інтелектуальна власність та її гарантії. Право на відкриття і винахід. Регулювання і управління в сфері наукової діяльності (повноваження Верховної Ради, Кабінету Міністрів, Президента України, МОН України).

Кредит 3. Організаційні основи наукових досліджень

Тема 1. Організаційні основи наукових досліджень.

Система державної організації наукових досліджень. Національна академія наук України. Організація наукових досліджень в навчальних установах. Академічні і прикладні наукові дослідження. Наукові кадри і їх підготовка. Науковий колектив. Етичні норми і цінності науки. Науково-дослідна робота студентів. Перелік спеціальностей, за якими проводяться наукові дослідження. Пріоритетні напрями розвитку науки в Україні. Сучасні пріоритетні напрями наукових досліджень в сфері соціальної комунікації. Міжнародне співробітництво в науково-дослідній сфері.

Тема 2. Наукова комунікація в науковій діяльності.

Наукова інформація як матеріал для творчої діяльності в науці. Основні елементи процесу наукової комунікації. Форми та види наукової комунікації. Візуальне вербальне спілкування. Телефонна розмова. Листування. Форум в Інтернеті. Роль особистої інформаційної бази дослідника.

Кредит 4. Психологічно-інтелектуальне підґрунтя наукових досліджень

Тема 1. Психологічно-інтелектуальне підґрунтя наукових досліджень.

Творчість як основа наукової діяльності. Поняття творчості. Творчий підхід. Мислення. Психологія наукової роботи. Суб'єкт наукових досліджень. Самоорганізація в науковій роботі. Основні якості творчої особистості в розумовій праці. Типи характеру дослідників. Тип темпераменту і риси дослідника. Кількісна і якісна типологія дослідників. Інтелект, його різновиди, можливості підвищення його ефективності. Роль відкритого і закритого інтелекту в науковій діяльності. Проблеми вимірювання інтелекту (IQ). Робоче місце. Оргтехніка, технічні засоби наукової діяльності.

Кредит 5.

Методологія науково-дослідної роботи у вищому навчальному закладі

Тема 1. Методологія наукового дослідження.

Поняття методології. Загальнофілософські питання наукової методології та методів наукового пізнання. Функції методології. Наукова методологія та її роль у пізнанні суспільних явищ. Взаємозв'язок предмета і методу наукового дослідження. Структура методології наукових досліджень. Основні філософські підходи до вивчення суспільних явищ. Методологічні принципи історизму, всебічності і комплексності. Термінологічний аналіз та метод операціоналізації понять. Системний підхід. Структурно-функціональний підхід. Системно-діяльнісний підхід. Синергетичний підхід. Інформаційний підхід. Культурологічний підхід. Конкретнонаукова методологія. Міждисциплінарна методологія. Плюралізм методологій.

Кредит 6. Методика наукової творчості

Тема 1. Методика наукової творчості.

Поняття методу. Методика. Класифікація методів дослідження. Загальні й спеціальні методи. Спостереження. Порівняння. Вимірювання. Експеримент. Опитування. Метод експертних оцінок. Кореляційний аналіз. Факторний аналіз. Метод імплікаційних шкал. Контент-аналіз. Абстрагування. Метод аналізу і синтезу. Емпіричний аналіз. Індукція й дедукція. Формалізація. Логіка досліджень. Закони логіки. Аргументування. Спростування. Методи емпіричного дослідження. Методи, що застосовуються на емпіричному та теоретичному рівнях досліджень. Методи теоретичних досліджень.

Кредит 7. Інформаційна база наукових досліджень

Тема 1. Інформаційна база наукових досліджень.

Роль і функції інформації в наукових дослідженнях. Поняття та класифікація інформаційного забезпечення наукових досліджень. Поняття інформаційного ресурсу. Поняття “інформаційний пошук” та його етапи. Наукові факти та їх роль у науковому дослідженні. Структура та призначення наукових документів. Класифікація наукових документів та їх використання у науково-дослідному процесі. Наукові видання та їх класифікація. Науково-технічна патентна інформація. Пошук інформації в мережі Інтернет. Формування інформаційної бази дослідження.

Тема 2. Зібрання, обробка та аналіз матеріалів дослідження.

Організація роботи з емпіричними та науково-теоретичними даними. Пошук джерельної бази дослідження. Специфіка джерел документознавчих досліджень. Система джерел наукової інформації: бібліотечні фонди, архівні фонди. Організація роботи з науковими джерелами. Відбір джерельної бази наукового дослідження. Робота з періодичними виданнями. Складання власної картотеки наукових джерел. Робота з друкованими джерелами. Електронні засоби пошуку інформації. Вивчення змісту і структури джерел, визначення і відбір інформації.

Форми та види запису: конспект, тези, план, цитування, термінологічний словник. Основні правила посилання і цитування. Облік, оформлення, систематизація та класифікація відібраного матеріалу. Вибір об'єкта обстеження та визначення системи показників, що підлягають збору в процесі спостереження. Організація збору і документальне оформлення інформації. Порядок обробки інформації в документознавчих дослідженнях. Проведення аналітичної роботи в науково-дослідному процесі. АСУ обробки інформації на ЕОМ та застосування їх у наукових дослідженнях.

Кредит 8. Зміст і етапи науково-дослідної роботи

Тема 1. Зміст і етапи науково-дослідної роботи.

Процес наукового дослідження та його характеристика. Організація і послідовність проведення наукових досліджень. Постановка і формулювання наукової проблеми. Наукова проблема та обґрунтування теми дослідження. Критерії вибору теми наукового дослідження, порядок її конкретизації і затвердження. Висунення і обґрунтування наукової гіпотези. Сутність наукової теорії. Формування пропозицій. Особливості емпіричного та теоретичного рівнів наукового дослідження. Бібліотека – інтелектуальний центр наукових досліджень. Бібліографічний пошук у каталогах і картотеках: систематичний каталог, алфавітно-предметний покажчик, алфавітний каталог, предметний каталог. Структура і організація наукової бібліографії. Дослідна і завершальна стадія науково-дослідного процесу.

Кредит 9. Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження

Тема 1. Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження.

Сутність і завдання магістерської роботи. Вимоги до магістерської роботи. Технологія підготовки магістерської роботи. Визначення об'єкта і предмета дослідження, актуальності дослідження, формулювання теми дослідження, мети і завдань дослідження. Визначення структури наукового дослідження. Аналіз стану наукового дослідження обраної тематики та визначення ступеня наукової новизни запропонованого вирішення проблеми. Визначення наукової та практичної значущості отриманих результатів дослідження.

Тема 2. Оформлення і захист магістерської роботи.

Загальний зміст магістерської роботи та вимоги до її оформлення. Правила подання текстового матеріалу. Правила подання ілюстрацій, таблиць і формул. Оформлення посилань і цитування. Додатки. Типові помилки у написанні та оформленні магістерської роботи. Захист магістерської роботи.

Кредит 10. Оформлення та впровадження результатів наукового дослідження

Тема 1. Оформлення та впровадження результатів наукового дослідження.

Форми наукових праць: доповідь, реферат, тези доповідей, наукові статті, монографії, дисертації. Випускна кваліфікаційна (бакалаврська, магістерська, дипломна) робота. Анотація. Рецензія. Загальні вимоги щодо написання

наукового твору. Етапи підготовки наукового твору: визначення структури і складання плану, відбір джерельної бази, викладення змісту, редагування. Структура наукового твору: зміст, заголовок, анотація, передмова (вступ), основний текст, післямова (висновки), список використаних джерел, додатки та їх зміст. Особливості написання наукових статей та монографій. Методичні прийоми викладу наукового матеріалу. Техніка написання тексту. Формулювання задуму. Опрацювання рукопису. Перевірка правильності оформлення рукопису. Важливість грамотності тексту і літературна правка. Впровадження результатів завершених наукових дослідження. Ефективність результатів наукових досліджень, їх критерії та оцінка.

Тема 2. Дисертаційне дослідження.

Дисертація як форма атестації наукових і науково_педагогічних кадрів. Поняття «дисертабельності». Основні вимоги щодо структури, змісту та оформлення дисертацій. Послідовність підготовки, експертизи та захисту дисертацій. Апробація результатів дослідження. Автореферат дисертації. Спеціалізовані вчені ради по захисту дисертацій. Підготовка та прилюдний захист дисертацій. Оформлення і подання дисертацій та матеріалів захисту до МОН України.

3. Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. «Про вищу освіту» : Закон України № 2984 – III від 17.01. 2002 р. (із змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 9.
2. «Про інформацію»: Закон України від 23.06.2005 // Відомості Верховної Ради України. – 2005 – №1 .
3. «Про наукову і науково-технічну діяльність»: Закон України від 13 грудня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 12.
4. «Про наукову і науково-технічну експертизу»: Закон України від 10.02.1995 (станом на 09.02.2006) // Відомості Верховної Ради України. – № 2.
5. «Про авторське право і суміжні права»: Закон України від 23.12.1993 // Відомості Верховної Ради України. – 1993 – № 1.
6. «Про додаткові заходи щодо забезпечення розвитку наукової сфери» від 16.05.2008: Указ Президента України // Відомості Верховної Ради України.
7. Наказ МОНмолодьспорту України від 14.09.2011 року № 1059 «Про затвердження «Положення про атестаційну колегію Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України».
8. Наказ МОНмолодьспорту України від 14.09.2011 року № 1059 «Про затвердження «Положення про спеціалізовану вчену раду».
9. Положення про організацію НДДС
10. «Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових працівників»
11. «Положення про порядок проведення кандидатських іспитів»,
12. «Порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань»,
13. «Перелік спеціальностей наукових працівників»

14. Положення про кваліфікаційну роботу в Національній академії внутрішніх справ / [уклад.: Ірхін Ю.Б., Лигун Н.В., Полудьонна Н.С., та ін.] – К.: Нац. акад. внутр. справ, 2011. – 32 с.

Основна література:

15. Гордієнко С.Г. Молодому науковцю коротко про необхідне: Науково-практичний посібник. – К.: КНТ, 2007. – 92 с.

16. Грабченко А.І., Федорович В.О., Гаращенко Я.М. Методи наукових досліджень: Навч. Посібник. – Х.: НТУ «ХП», 2009. – 142 с.

16. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. – К.: «Слово», 2009. – 240 с.

17. Конверський А.Є. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студ., курсантів, аспірантів та ад'юнктів / за ред. А.Є. Конверського. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.

18. Краснобокий Ю.М. Словник-довідник науковця-початківця. – К.: Науковий світ, 2000. – 83 с.

19. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2006. – 192 с.

20. Прокофьева В. В. Язык науки как компонент естественнонаучного образования в технических вузах: диссертация ... канд. педагог. наук: 13.00.08 / Прокофьева Валентина Владимировна – Москва, 2008. – 143 с.

20. Філіпенко А. С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій. К.: Академвидав, 2004. – 207 с.

21. Циппеліус Р. Юридична методологія / Переклад, адаптація, приклади з права України і список термінів Р.Корнута. – К.: Реферат, 2004.

21. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. К.: «Слово», 2003. – 235 с.

22. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. – 6-е видання, перероблене і доповнене. – К.: Знання, 2011. – 311 с.

Додаткова література:

23. Артемчук Г.І., Курило В.М., Кочерган М.П. Методика організації науково-дослідної роботи: Навч. посібник для студентів та викладачів вищ. навч. закладів. – К.: Форум, 2000. – 271 с.

24. Білуха М.Т. Основи наукових досліджень: Підручник для студентів економ, спец, вузів. 3-е видання, перероблене і доповнене. – К.: Вища школа, 2011. – 271 с.

25. Клепко С.Ф. Наукова робота і управління знаннями: Навчальний посібник. – Полтава: ПОІППО, 2005. – 201 с.

26. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. К.: Слово, 2009, 239 с.

26. Лудченко А.А., Лудченко А.Я., Примаєк Т.А. Основы научных исследований: Учеб. пособие / Под ред. А.А. Лудченко. – К.: О-во «Знання», КОО, 2000. – 114 с.

27. Полудьонна Н.С. Диагностика способностей к обучению курсантов высших учебных заведений МВД Украины // подготовка кадров милиции / полиции в странах Европы: современное состояние, проблемы, перспективы [Текст]: тезисы междунар. конф. (Киев, 4 мая 2012 г.). – К.: Нац. акад. внутр. дел, 2012. – 104 с. – СС. 89-91.
28. Полудьонна Н.С. Наукова складова магістерської програми і освітньо-кваліфікаційної підготовки фахівців як невід'ємний елемент навчального процесу у ВНЗ МВС України // Вища освіта: історичний досвід та перспективи розвитку: Матеріали науково-методичної конференції, Донецьк, 25 січня 2011 року. – С.С. 63-67.
29. Полудьонна Н.С. Наукова творчість курсантів (слухачів, студентів) як психолого-педагогічна проблема // Проблеми гуманізації навчання та виховання у вищому закладі освіти: Збірник статей за матеріалами ІХ Ірпінських міжнародних науково-педагогічних читань: в 2-х ч. – Ірпінь: НУ ДПС України, 2011. – 476. – Ч.2. – СС. 121-131.
30. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень: Навч. посібник. – К.: ІЗМН, 1997. – 244 с.
32. Сидоренко В.К., Дмитренко П.К. Основи наукових досліджень: Навч. посібник. – К., 2000. – 260 с.
33. Стеченко Д.М., Чмир О.С. Методологія наукових досліджень. – К.: Знання, 2005. – 309 с.
34. Философский энциклопедический словарь / Сост. Е.Ф.Губский, Г.В.Кораблева, В.А.Лутченко. – М.: ИНФРА – М, 1999. – 576 с.
35. Інформаційні ресурси Освітній портал MyReferatik
http://myreferatik.in.ua/load/referat_2_kurs/filosofija/m

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

При перевірці знань магістрантів доцільно використовувати наступні види контролю: поточний (на кожному практичному занятті), рубіжний (після кожного кредиту) та підсумковий (екзамен).

5.Засоби діагностики успішності навчання

Поточний та підсумковий контроль здійснюється у вигляді комп'ютерних тестів на освітньому просторі університету. Для оцінювання використовується національна чотирьохбальна шкала: відмінно, добре, задовільно, незадовільно; європейська шкала: А, В, С, D, E, FХ.

60% балів студенти накопичують на заняттях та під час поточного контролю, що регламентується робочою програмою викладача, 40% балів студенти набирають на іспиті.